

Ateneu

Santfeliuenc

Un espai

de cultura

i participació

abril 1999

núm. 2

L'Ateneu

A la societat de finals de segle, la societat de la informació, de la globalització, de l'oci... i també de l'homogeneització i la massificació, moltes vegades la cultura popular, les relacions ciutadanes o la tasca col·lectiva envers la difusió de valors o d'interessos queda relegada a un segon terme. Els cercles de relació es redueixen al món del treball o la família. En el nostre temps lliure continuem amb el frenètic ritme que ens imposa un ambient competitiu i estressant, i així, busquem espais on consumir el major espectacle del mercat o la major quantitat.

La cultura ha d'esdevenir a la nostra societat el principal centre de producció i consum d'oci (tant de bo, ja que hi ha possibilitats menys enriquidores); de fet diuen els experts que és un llaciment d'ocupació. Avui en dia ja es configura una divisió d'aquest mercat.

Per una banda els agents públics, els que tradicionalment han portat l'estendard de la cultura en els anys de normalització social després de la dictadura, seguint la tendència de liberalització econòmica veuran minvats els seus recursos cada dia més.

Per l'altra banda el sector privat, empreses de producció i difusió cultural (algunes més mercantilistes, d'altres menys) que poc a poc ocupen espais que possiblement abans ocupaven els agents públics i que ofereixen una rendibilitat més o menys segura.

I en tercer lloc estem nosaltres, les entitats sense ànim de lucre, formades per persones que seguint una tradició ben arrelada al nostre país s'organitzen per portar endavant l'activitat cultural que els interessa i com els interessa, fugint així dels marcs imposats pels altres dos agents molt marcats per interessos polítics, personalistes o mercantilistes.

Aquesta és una cultura que en podríem dir modesta, però que té un valor afegit a la resta de les propostes: la participació directa. Aquesta participació és la que ens

permet conèixer els creadors o creadores, la que ens permet crear i fer-ho amb total (o molta) llibertat.

Des d'aquestes línies reivindiquem l'important paper que juguen totes les associacions sense ànim de lucre en la vertebració d'una societat més humana, reivindiquem el respecte que mereixen totes les seves propostes per modestes que siguin, reivindiquem la importància que tenen per al conjunt dels ciutadans i fins i tot dels altres agents culturals si volem portar a bon terme les seves accions (en especial el públic); però a la vegada volem remarcar el repte que com a associacions això suposa per a nosaltres, un repte que hem d'assumir (i cada vegada de manera més clara). Hem de reflexionar sobre el nostre paper, hem d'estar a l'alçada, ens hem de dotar d'estructures organitzatives sòlides, no ens podem mirar el melic, hem d'estar oberts a noves aportacions i als canvis externs que ens afectin i amb tot això no n'hi ha prou, també necessitem la implicació del conjunt de la societat, necessitem socis, amics o simpatitzants, necessitem implicació privada, necessitem que el sector públic sigui sensible en la seva tasca de redistribució de recursos amb les nostres peticions (raonables). Sense voler fer alarmismes tan inadequats com equivocats, potser som el sector que té més per aprendre, que encara té més per donar.

Des d'aquesta comunicació busquem això, intercomunicar interessos, departar-los, informar, entretenir, provocar la reflexió, generar noves agrupacions o activitats....

Magí Boronat
President

Diada del llibre

El 23 d'abril és la jornada laboral més festiva del calendari català. El dia de Sant Jordi, patró de Catalunya, és festa a la ciutat de Barcelona des del 1456 i també es fa la tradicional Fira de les Roses que se celebra des del segle XV. Per últim, l'any 1926 s'incorpora l'anomenat Dia del Llibre en commemoració de la mort de Miguel de Cervantes el mateix dia de l'any 1616. Roses i llibres per a una festa primaveral, colorista i plena de simbologia. Una invitació a sortir als carrers, a retrobar-nos amb la nostra cultura més arrelada.

El llibre abandona la seva humil posició vertical als prestatges de les llibreries per a escampar-se en l'horizontalitat de la seva portada, envaint els carrers, guanyant espai. Prou d'inclinar el cap cercant un autor o aquella obra referenciada en qualsevol suplement literari. Ara el llibre ens surt al pas, se'ns ofereix com una flor més des de les taules engalanades al mig de les voreres. Molts autors, presents també a les parades, animen l'ambient i propicien el contacte directe amb els lectors.

Les xifres resultants de tot aquest moviment són extraordinàries. El volum de vendes en una sola jornada supera en ocasions les realitzades durant dos mesos de venda convencional als establiments. Des del punt de vista comercial, la Diada de Sant Jordi és tot un èxit. Potser per això, alguns països, com ara el Japó, han importat ja aquesta tradició de regalar una rosa i un llibre...

Una vegada més, la vessant mercantil acaba prevalent per damunt del caràcter cultural, religiós o popular que origina la celebració, com és el cas del Nadal o de la Setmana Santa. Les lleis del mercat són ara el drac que Sant Jordi no pot sotmetre. Sota la tirania d'aquestes lleis, el llibre és sens dubte el gran triomfador, però si ens parem a mirar quins són aquests llibres triomfadors, podem comprovar que moltes vegades són llibres que tenen poc o res a veure amb la literatura, amb l'art d'escriure.

Diccionaris, guies de viatges, receptaris de cuina, compilacions d'acudits, llibres dels famosos de la ràdio i la TV, llibres de, per exemple, sobre el futbol i les seves estrelles...Aquests són els veritables reis de la Diada del Llibre. Després segueixen els llibres dels autors consagrats i molt més enllà, resta algun percentatge de vendes per als llibres de literatura. Així funciona el mercat i no cal donar-li més voltes: a més presència a les taules, més difusió i més propaganda, correspon un major volum de vendes.

És possible, com diuen alguns, que des de la quantitat arribem a la qualitat. **Deixem que aquest sigui el gran dia del llibre, però recordem que resten 364 dies a l'any per a gaudir del reposat silenci de les biblioteques.**

● **Enrique Iriarte**

Activitats de la Diada de Sant Jordi 1999

- *Dilluns 19 d'abril, a les 20 hores. Aula de Cultura.*
Inauguració de l'exposició "Cultura i civisme"
Presentació del segon número de la revista cultural "Ateneu Santfeliuenc"

- *Dimarts 20 d'abril, de 19 a 21 hores. Sala d'Audiovisuals.*
Taller de construcció de flors de paper
(Inscripcions obertes fins al mateix dia 21)

- *Dimecres 21 d'abril, a les 20 hores. Aula de Cultura.*
Conferència sobre els valors cívics i històries de la Diada de Sant Jordi

- *Dissabte 24 d'abril, a les 20 hores. Sala d'Audiovisuals.*
Projecció especial de la secció de Cinema-Video
Cinema i Literatura: *Lolita* de Stanley Kubrick
(Homenatge al desaparegut director)

J a u m e

Jaume Plensa té escultures públiques arreu del món. Treballa els materials d'una manera original, amb elegància i sobrietat, cosa que dona peu a una lectura íntima i personal de les seves obres. El missatge que conté és universal i està articulat a través del joc de contraris.

Al mes de desembre va instal·lar L'armari dels desitjos a la plaça de la Vila de Sant Feliu, ciutat on té el seu estudi.

Li van encarregar una obra per a la plaça de Sant Feliu. Per què va decidir fer l'armari? Creu que és una peça accessible a tothom, tenint en compte que es tracta d'un espai públic?

Quan et plantejes fer una peça pública, hi ha dos camins: fer una peça que saps que agradarà a la gent, baixant el nivell perquè tothom estigui content (que això és impossible), o fer una bona peça, perquè la gent a poc a poc la vagi entenent. Només hi ha una opció possible, que és intentar fer una bona peça. Si no prengues aquest camí, em trairia a mi mateix. Amb l'obra pública sempre hi ha, d'entrada, un rebuig evident. La gent s'havia acostumat a una imatge visual de la plaça i, de cop i volta, pum! és completament diferent. L'arquitectura et pot agradar o no, però és útil; en canvi, una escultura pública, que no té cap utilitat concreta i que és el més desconegut per part del públic, esdevé el punt més feble que la gent es veu amb cor d'atacar. Però sempre ha estat igual: no és Sant Feliu el problema, sinó la relació entre l'art i allò públic. A vegades, a més, les peces públiques són rebutjades, però no pas per raons estètiques, sinó més aviat per raons polítiques. En el cas de Sant Feliu, vam estar un any desestimant el projecte. No la volia fer, perquè no he fet mai res en un lloc on m'estic, i va ser la insistència de l'alcalde que em va convèncer. Ara em dol molt que la reacció del públic hagi estat tan negativa contra ell, perquè ha estat una acció molt valenta políticament, una aposta molt forta. A mi m'és igual, perquè joestic segur de la meua obra.

Va treballar en col·laboració amb l'arquitecte de la plaça?

Sí, i tant. Sempre s'ha de tenir en compte la correlació amb tot el que s'articula al voltant de la peça. No estic d'acord amb l'artista d'estil, que fa la mateixa obra independentment de la ubicació. L'arquitecte i jo vam estar d'acord a no prendre ni un centímetre quadrat d'espai a la gent. Calia deixar la plaça el més lliure possible, per a l'ús públic. Res no podia impedir que la gent pugui gaudir de l'espai buit. Per això vaig posar la peça en un lloc discret, entre els arbres, en un lloc més íntim i més màgic, traient-li tot el protagonisme i monumentalitat a l'obra. Això permet instal·lar carpes, escenaris, etc. a la plaça, i la peça

mai fa nosa. És molt positiva la pèrdua de centralitat del monument, que suposa un trencament amb el segle XIX. Una de les queixes que he sentit més és que la peça no ocupa un espai central a la plaça, i no ho entenc, perquè crec que és una de les coses que s'haurien d'aplaudir amb més entusiasme.

Va encarregar-se personalment de la instal·lació? Quines dificultats va trobar?

Sempre m'encarrego personalment de les instal·lacions. Les munto al meu estudi i després les transporto on calgui. De fet, sempre treballo sense coneixements físics, només amb intuïció. Un dels problemes que va tenir aquesta instal·lació va ser la precipitació dels tècnics de la plaça i les presses per inaugurar. No fa gaire, la vam arreglar completament de nou, amb els meus tècnics (la bomba d'aigua, la llum). A més, els tècnics de l'Ajuntament la netegen (perquè hi van fer unes pintades) i s'està cuidant la peça.

El títol és una de les claus per entendre l'obra. Per què no figura enlloc?

L'escultura ha de ser hermètica, no les faig en funció de ningú. Ni vull sentir-me examinat ni em vull justificar. No considero la gent inculta ni poc preparada, i per tant, no he de donar pistes. L'art existeix sense públic.

políticament ha estat una aposta forta

P l e n s a

Perquè una escultura pública sigui acceptada, la responsabilitat és compartida entre l'observador i l'artista?

Un dels problemes que hi ha hagut és el de l'actitud davant l'art, la manera de mirar, la receptivitat. La cultura ensenya la gent a mirar. Tothom pot tenir gustos diferents, però una mateixa receptivitat o predisposició per mirar una obra. Hi ha gent que diu que la meua obra és molt freda, perquè no passa res. Però si ha de passar alguna cosa, li ha de passar a l'espectador.

L'escultura de la plaça és com posar una pinzellada en un paisatge, regenerar una zona i donar-li una dinàmica. Em sap greu que la gent no s'hagi adonat que la peça ha acomplert la seva funció. De fet, aquesta explosió negativa contra la peça em posa molt content, perquè fa que la gent pensi en escultura, i això és fantàstic. Ara la gent participa.

Quin tipus de relació pretenia establir entre l'escultura i el poble?

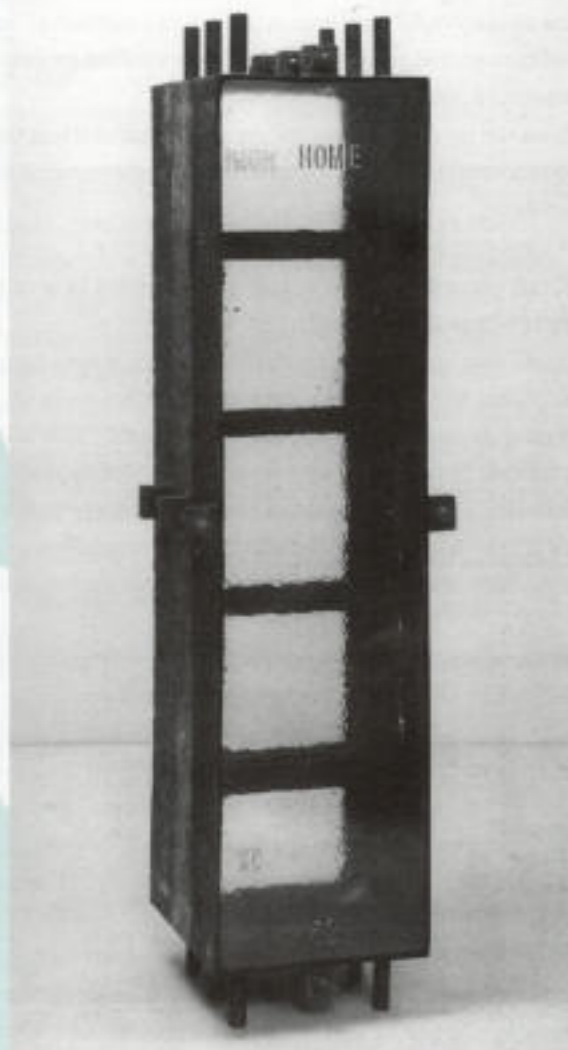
Una escultura pública se l'ha de cuidar. Amb aquesta escultura tan blanca, tan neta, tan pura, tothom que la utilitza ha de tenir molta cura. És necessari que la gent la cuidi, perquè si no, es deteriora. Aquesta peça és un mirall del poble. És part de la teua casa; una escultura l'has de netejar, li has de canviar una bombeta quan es fon... Una escultura pública és una manera de saber qui viu en una determinada ciutat; és un termòmetre extraordinari. Les ciutats petites són molt tancades, i per això vaig triar l'armari com a símbol, però tancat en un sentit positiu, és a dir, que conserva una memòria, un contenidor de memòria. I aquestes ciutats petites ho conserven encara, això de la memòria. Per exemple, jo no havia vist mai un assaig de castellers, fins que em van invitar un dia que estava a la plaça instal·lant, i vam anar-ho a veure a l'església, i em va fascinar. Això són memòries, petites memòries, que, a la llarga, es van perdent.

Creu que el temps és una variable important per a l'acceptació de les seves escultures?

El dia de la inauguració jo estava entre el públic i una senyora, que no sabia que jo era l'escultor, em va preguntar: "Noi, que saps què és això?"; "Em penso que és l'escultura que s'està inaugurant"; "Noi, no entenc res"; "Home, ja s'hi acostumarà". "Ah! Tens raó. Si m'he acostumat al meu marit, no m'acostumaré a l'armari?" Vaja, que hi ha gent que té ganes d'acceptar-la. El mateix dia hi vaig tirar monedes i la

l'art existeix sense públic

Una escultura pública se l'ha de cuidar

Home (29 1995)

gent s'hi va afegir i ara tothom hi tira monedes, perquè és maco que sigui un lloc on la gent hi pugui tirar les monedes.

És a dir, la predisposició per acceptar-la en gran part hi és, però és comprensible que tothom necessiti temps. Jo sempreestic pensant en escultura, com potser un enginyer només pensa en ponts, o un metge amb malalts. Proposo una idea que per a mi és evident, perquè porto anys reflexionant-hi, però per a la resta de la gent és completament nou. Tothom necessita temps per entrar-hi.

L'escultura moderna dóna més llibertat interpretativa?

No, perquè l'art sempre ha transmès els anhels d'un artista que s'expressa en funció de l'època en què viu. Si jo hagués nascut al segle XVII o XVIII, és molt probable que hagués fet un àngel o una mare de Déu a la plaça... Però l'àngel no és per a l'artista un àngel en si, sinó que no és més que

1. Jaume Plensa

un suport per expressar uns anhels d'artista, que sempre han estat els mateixos; el que passa és que cada època et dona unes eines, un suport de treball. Sempre he intentat que la meua obra sigui molt íntima de lectura i individual, en la mesura en què es pugui parlar d'individualitat en una escultura pública.

L'armari no és abstracte, és una visualització d'una forma quotidiana, com és un armari. Això sí, està carregat de símbols.

Creu que un dels problemes per entendre la seva obra és la confusió art/tècnica?

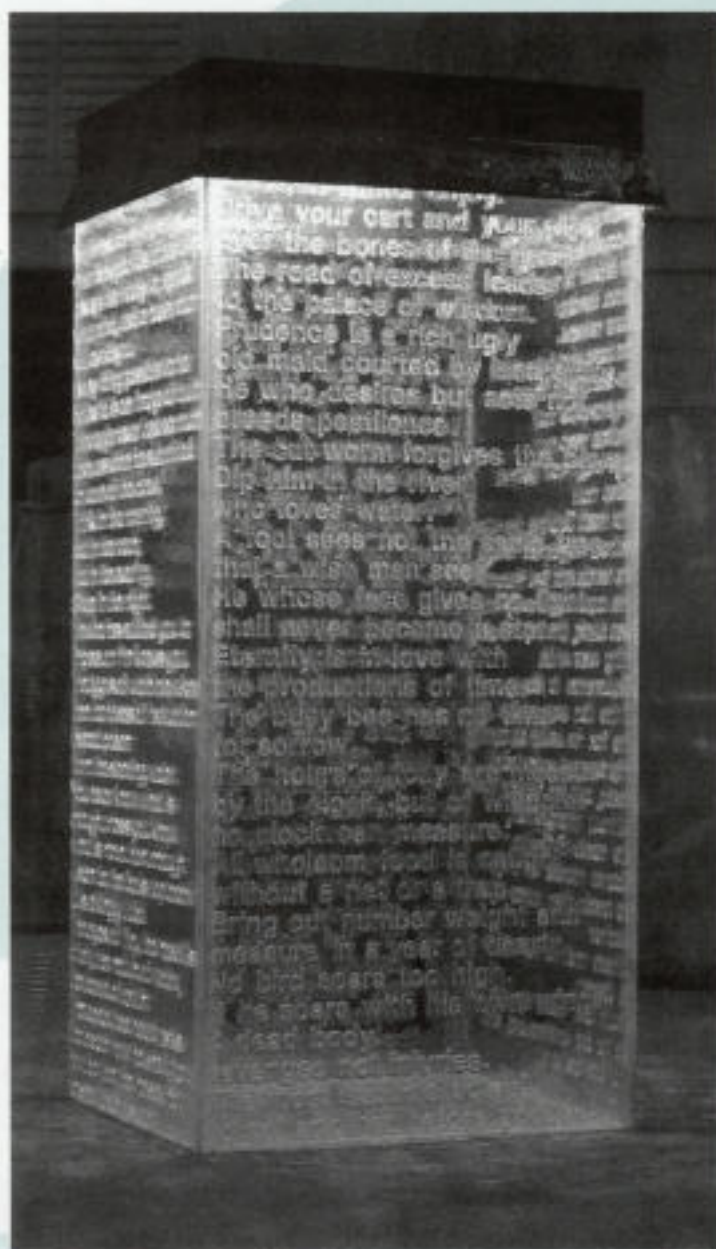
Jo no vaig voler caure en aquesta trampa. Hauria pogut fer una cosa molt rebuscada, però la manualitat no és art. La gent s'obstina a confondre el que és complex amb el que és profund. Jo m'he nodrit de la poesia; de Shakespeare, Dante, Estellés... És molt pròxima a l'escultura perquè és poc descriptiva i, en canvi, treballa amb els conceptes. El mèrit consisteix en transmetre conceptes difícils de forma senzilla.

S'aprofiten prou en escultura les possibilitats que ofereixen els nous materials de la nostra època?

És el que jo procuro. Valoro molt els materials i els investigo perquè són el vehicle per a l'obra, tot i que no en són la base. Has de buscar el material més afí al concepte. És el que li bufa la vida a l'escultura. Fa que s'aguanti, i no em refereixo a físicament. El problema d'el que és conceptual és que no té suport.

Investigo amb els materials. El ferro colat em va donar la fama internacional perquè ningú l'havia fet servir abans, igual que la resina. Fa uns anys que treballa amb vidre, i aquests blocs de vidre no els compro a la cantonada. Va costar un any arribar a fabricar-los i ara tinc una producció que només la fan per a mi. La pica de l'armari del desig vaig encarregar-la a un home que només es dedica a fer hospitals i li vaig demanar que semblés una pica que sempre hagués estat així. Podria fer-ne una producció industrial però prefereixo que cada peça tingui les seves particularitats, les seves imperfeccions. És més fàcil fer-ho bé que malament, saps què et vull dir?

Ple/buit, pesat/leuger, fred/càlid, opac/transparent. Jerusalem, Estocolm, Tenerife, Newcastle són algunes de les ciutats en què aquests conceptes planen als seus espais públics. Impossibilitat i desig a la plaça de la Vila de Sant Feliu de Llobregat. Una pica amb aigua no permet accedir al pom de l'armari tancat que conté els desitjos de la ciutat.

La riva di acheronte 1995

Exposició al MACBA

Kentridge

William Kentridge és un artista sud-africà de 44 anys que ha treballat sempre a cavall entre les arts plàstiques, escèniques i cinematogràfiques. És blanc, d'origen jueu i fill de dos activistes contra el racisme, i el seu art està compromès social i políticament. L'exposició del MACBA mostra obres realitzades durant els últims deu anys. Parteix de la història i la cultura local del seu país, marcada per l'apartheid i posteriorment per la Comissió de la Veritat, per parlar metafòricament del patiment, la culpabilitat, la dominació i la repressió. La mostra inclou una sèrie de pel·lícules d'animació en les quals ha utilitzat una tècnica molt particular. Fa dibuixos simples de traç expressionista al carbó i al pastel sobre paper i va modificand-los, afegint-ne o

esborrant-ne parts.

Cadascun dels canvis és filmat amb una càmera fixa, de tal manera que en la projecció posterior els dibuixos incorporen el moviment, que, a més, és combinat amb música. Cada dibuix pot alterar-se fins a 300 vegades i aquest procés d'elaboració es manté visible. Es poden veure els estadis anteriors i els rastres del continu esborrar i modificar. De fet, Sud-àfrica és un país que s'està dibuixant a ell mateix, esborrant i reformulant les estructures de poder i les relacions socials. La seva obra barreja esdeveniments públics i sentiments personals i es mostra preocupat per la pèrdua de memòria històrica. La Comissió de la Veritat és un tribunal que,

com la càmera de Kentridge, projecta la brutalitat del passat cap al

present i el futur. En les pel·lícules apareixen dos personatges que personalitzen el conflicte. Soho Eckstein, gras i vestit a ratlles, encarna el capitalista que explota els negres a les mines de Johannesburg, i Felix Teitlebaum és l'*alter ego* i

El seu art està compromès socialment i políticament

autoretrat de l'artista que sempre apareix nu i desvalgut.

Aquests films trenquen la visió estereotipada que els mitjans de comunicació ofereixen de l'apartheid, i sobretot, indaguen en la condició humana.

Kentridge, influït per Goya, Hogarth i Beckmann dona l'aspecte d'antiguitat a una obra connectada amb el nostre temps. Telèfons i màquines d'escriure són part d'una imatgeria visual que imposa una distància

històrica, però simultàniament trobem la presència d'escàners i màquines modernes.

Combina dibuixos amb tècniques contemporànies com el vídeo, i utilitza música i subtítols que recorden el cinema mut.

La tècnica que treballa li permet distorsionar el temps i omplir amb pocs segons la pantalla de treballadors que desfilen, o allargar uns instants un parpelleig. A més, també trasforma els objectes, com el telèfon que es converteix en gat. Quan l'artista emula els moviments de càmera del cinema convencional, ho fa en els dibuixos i no en la forma de filmar.

Les pel·lícules d'animació de Kentridge que mostra el MACBA són molt impactants. I no tan sols per la peculiaritat de la tècnica, sinó per la força i la intensitat del desolador missatge que transmeten a través d'imatges de gran bellesa.

● Caterina Riba

MUSEU
D'ART CONTEMPORANI
MAC
BA
BARCELONA

Exposició **MADE IN USA**

Després de la Segona Guerra Mundial, molts artistes europeus s'exiliaren a Nova York, que passa a convertir-se en el principal centre cultural. En aquesta ciutat es configura un moviment conegut com a expressionisme abstracte

exposició al Centre Cultural de la Fundació La Caixa (28/1-28/3)

que trenca amb la figura i amb les formes definides. També es coneix com la primera generació de l'escola de Nova York perquè es tracta de pintors de marcada individualitat.

Decebutos pels efectes de la guerra, aquests artistes coincideixen en un clar rebuig pel món exterior. No obstant, no tenen un estil unitari. L'exposició divideix els pintors de l'expressionisme abstracte en dues tendències: una de més gestual i gràfica i una altra en què predomina l'interès pel color. Pollock i De Kooning són els principals representants de la primera tendència, l'*Action Painting*, síntesi de les accions dadaïstes i de l'automatisme surrealista.

Aquestes tècniques, que donen molta importància al procés de creació, els serveixen per reflectir la destrucció inherent a la humanitat, que ja l'ha abocat a dues guerres mundials. Els màxims exponents de l'abstracció cromàtica, l'altra tendència, són Rothko i Newman.

Inexplicablement, l'exposició *Made in USA* no acull cap quadre de Mark Rothko. El lirisme de la seva pintura de camps de color és probablement dels més commovedors de les obres del segle XX, i es tracta d'un punt de referència obligat. La seva absència a *Made in USA* és imperdonable.

La segona generació de postguerra recull les tècniques de l'expressionisme abstracte i les aplica donant-los una altra dimensió. El record de la guerra ja no és tan present en pintors com Francis, Dine o Mitchell, i els seus quadres són més optimistes. Robert Rauschenberg introdueix la tècnica del *collage* a la seva obra, utilitzant objectes quotidians. Jasper Johns pinta dianes i banderes americanes d'un realisme excepcional. Aquesta és una època de transició entre la implicació de

l'expressionisme abstracte i "l'objectivitat" del *Pop art*.

Els anys 60 estenen la cultura del menjar empaquetat, la publicitat, els còmics i els ídols d'adolescents. La ubiqüitat de la imatge és evident. El *Pop art* és un producte de la cultura americana. Despreocupat, sense pretensions moralistes, aquest moviment està predestinat a l'èxit, ja que s'han superat els traumes de la postguerra i encaixa perfectament amb l'*American dream*. Es recupera la imatge, estigmatitzada des de la

la pintura americana 1940-1970

rebel·lió subjectiva de l'expressionisme abstracte, i es reproduïxen objectes de la cultura de masses, de la qual també s'imiten les tècniques d'impressió comercial i els materials industrials. L'exposició mostra obres de Warhol, Lichtenstein, Rosenquist i Wesselman, principals figures d'aquest moviment on s'elimina completament qualsevol emotivitat i se centra tota l'atenció en la imatge.

Made in USA és un recorregut per la pintura nordamericana dels anys 1940-1970 que sembla pretendre una aproximació didàctica al període més que no pas proporcionar la contemplació de grans obres. Hi ha pintures de les figures més representatives -llevat de Rothko- però no hi ha cap obra espectacular. És difícil portar bons quadres a causa de les nombroses antològiques que s'exposen a altres llocs, però el resultat ha estat molt fluïx. **Excepte comptades excepcions, s'han seleccionat obres mediocres d'artistes excepcionals.**

Nit Suau 1947. Archile GORKY

● Caterina Riba

Coral Jove

entrevista a Jonatan Soriano, director

Jonatan Soriano té 24 anys i és un dels socis joves de l'Ateneu més actius, com a membre de l'Associació Amics de la Música i com a director de la Coral Juvenil de l'Ateneu Santfeliuenc. A més, és professor de l'Escola Municipal de Música de Molins de Rei i de l'Escola Ut de Barcelona. Una feina que compagina amb els estudis superiors de música amb el seu instrument: la flauta travessera. A les estones lliures li agrada llegir, però li costa destacar un autor. S'ho pensa un instant i diu decidit: Delibes.

Com va néixer la Coral Juvenil?

Tenia el projecte al cap des de feia bastant temps. Ho vaig comentar amb alguns companys i companyes de l'Escola de Música de Sant Feliu. I també amb *la casa* (riu). I com vaig veure que hi havia interès a les dues parts, doncs m'hi vaig llançar.

Quin és el perfil dels components d'aquesta coral?

És un cor de cambra de veus mixtes. Els seus membres tenen entre 17 i 24 anys... Però continua oberta a tothom qui vulgui participar, que tingui ganes de fer coses i uns coneixements bàsics de llenguatge musical.

Quins objectius et vas marcar?

Doncs al principi fer una coral de més dimensions! I que tingués una qualitat musical semiprofessional. Volia treballar un repertori molt ampli, cançons de totes les èpoques i estils. I en un futur vull fer obres amb acompanyaments instrumentals, amb piano o orquestra.

Quin repertori prepareu aquest any?

Doncs cançons populars catalanes i d'altres països. Estem fent cançó popular brasilera, gallega, castellana... I també del Renaixement. Fins i tot fem gospel!, però només una mica, de moment. I alguna cançó alemanya, de cara a final de temporada.

Quins són els plans de futur de la Coral Juvenil?

Doncs queda pendent ampliar el nombre de components de la coral i fer peces amb acompanyaments instrumentals. També volem fer intercanvis amb altres entitats, d'aquí i de fora, per sortir a fer concerts. I federar-nos, el que et dona tenir un cercle de concerts més ampli cada any i la possibilitat d'intercanviar partitures per ampliar repertori amb peces de tots els estils.

Així, ja hem fet la crida: si voleu participar en aquesta Coral Juvenil de l'Ateneu podeu posar-vos en contacte amb la secretaria o parlar amb el Jonatan el dia dels assajos, els dimarts a dos quarts de deu de la nit. Només cal tenir ganes de cantar i uns coneixements bàsics de solfeig. Us puc afirmar que la bona estona està assegurada.

● Gabriel Ponce

Actuació de la Coral Juvenil a l'Ateneu

Cinema en català: l'estat de la qüestió

A Catalunya, el cinema és una de

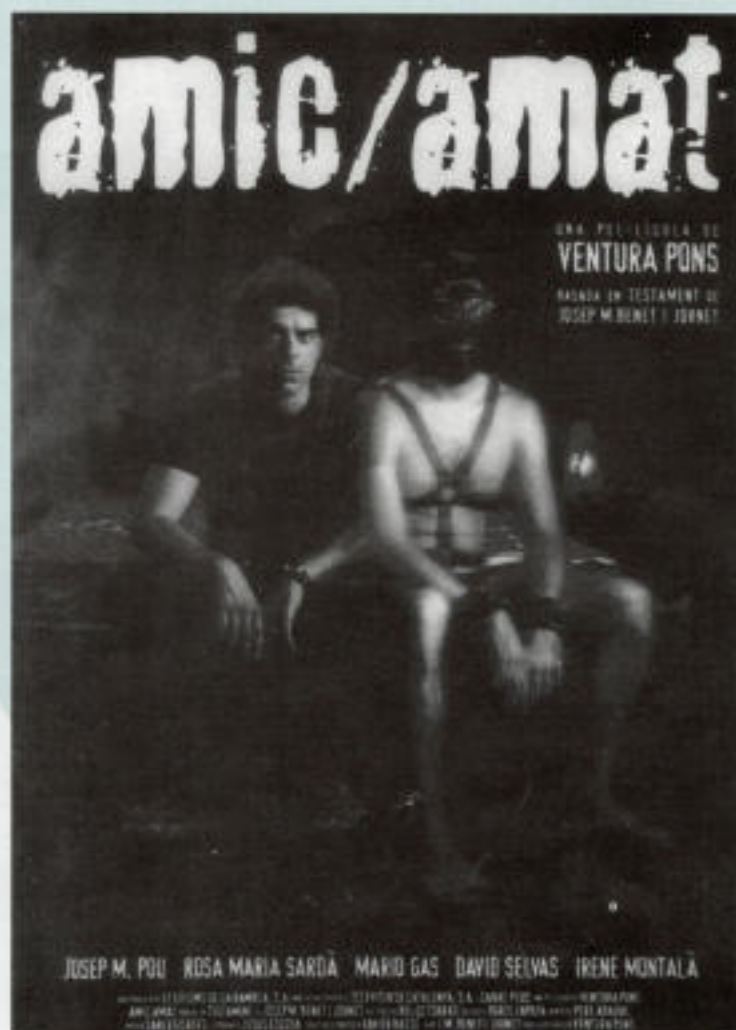
les principals activitats lúdiques. De fet, aquesta important tradició cinèfila ens converteix en **el país europeu amb la mitjana més elevada d'assistència al cinema**; 3,4 cops l'any, per sobre de Noruega, que ocupa el segon lloc amb una mitjana de 2,53.

Tanmateix, avui dia, malgrat que gairebé tota la població de Catalunya entén el català, a més de l'espanyol, i per tant, pot accedir perfectament al cinema doblat a qualsevol d'aquestes dues llengües, quasi totes les pel·lícules que s'exhibeixen a les sales de Catalunya estan doblades només a l'espanyol. En efecte, d'acord amb un estudi realitzat el 1996 sobre l'oferta de cinema en català a Barcelona, **només el 0,5 % de les projeccions per dia eren en llengua catalana**. O amb altres paraules, i per a l'any 1997: d'un total de 948 pel·lícules rodades originalment en llengües diferents del català o l'espanyol, només se'n van doblar al català 34 i tan sols se'n van distribuir 2 en versió original subtítulada en català (per les 446 que es van subtítular en llengua espanyola).

Hi ha prou dades, però, per pensar que aquesta baixa oferta de cinema doblat al català no es correspon amb la realitat d'un públic a qui no li faria res d'anar també al cinema en llengua catalana. Aquest fet es constata en diversos treballs de sociolingüística i d'estudi de mercat que coincideixen a dir que **la llengua en què està doblada una pel·lícula no és un factor decisiu a l'hora d'anar-la a veure i no condiciona**, doncs, els ingressos de taquilla. És un fenomen similar al que succeeix quan es passen pel·lícules doblades o subtítulades al català per la TV3 o el canal català de RTVE. Però el fet de què parlem també queda demostrat amb les experiències de films doblats al català que han estat un èxit de públic idèntic a la versió espanyola. Vegem-ne un exemple: *Hèrcules*, de la Walt Disney, la van veure una mitjana de 7.033 espectadors per còpia en català; molt a prop, doncs, dels 8.083 que van veure cada còpia en espanyol, i això malgrat que se n'havien distribuït moltes menys còpies en català (10, per 42 en espanyol) i que la versió catalana es va exhibir a menys sales, més petites i menys cèntriques que les sales de la versió espanyola. Aquestes dades confirmen que tot i que al públic tant li fa en quina llengua parlin els actors de Hollywood, el mercat no acaba de mostrar signes de canvi d'aquesta situació, malgrat els esforços que des de la Generalitat s'han fet. Esforços que fins ara han estat ben minsos i que s'han limitat a la política de subvencions. La veritat és que el marc legal, i especialment la Llei de normalització lingüística de 1983, no permetia incidir-hi prou. L'administració difícilment podia anar més enllà d'una política de foment amb diners pel mig i això, en

conseqüència, deixava a la

voluntat de l'empresa distribuïdora garantir una presència significativa i estable de la llengua catalana en l'oferta cinematogràfica. Hem hagut d'esperar 15 anys i una nova llei de normalització lingüística per redreçar el tema. La nova Llei 1/1998, de política lingüística, facultava el Govern de la Generalitat per establir quotes lingüístiques de pantalla que garanteixin l'existència de cinema doblat o subtítulat al català. El decret que desenvolupa aquest aspecte de la Llei, preveu una quota de distribució segons la qual a partir del 2001 la meitat de les pel·lícules de les quals es facin més de 16 còpies per a Catalunya ha de ser doblada al català i una quota d'exhibició segons la qual cada sala ha d'exhibir cada any un dia de cinema en català per tres dies de cinema en espanyol. A més complementa l'establiment d'aquestes quotes amb el manteniment d'una política d'ajuts a les sales d'exhibició. Tot

Amic, amat de Ventura Pons. Una de les poques pel·lícules en català a les pantalles de cinema

plegat, però, ha topat amb l'omnipotència de les majors nord-americanes, que han forçat que les distribuïdores interposin un recurs contra el decret perquè preveu sancions, tot i que eno hi ha cap llei al món que no prengui algun tipus de sanció perquè és l'única manera de garantir que es compleixin. Com sempre, és una simple qüestió de voluntat, com ha demostrat recentment l'experiència d'*El Periódico* en català en un àmbit també refractari a l'ús de la llengua pròpia de Catalunya com és la premsa periòdica. Queda molt lluny el temps en què se'ns deia que ja que tots ens entenem en espanyol i que tot ja funciona bé en espanyol no hi ha motius per fer canvis, carai. En tot cas sempre ens queda el dret a reclamar fer les coses igual de malament que tothom, però això sí: **en la nostra llengua.**

● Jordi Guilera

In memoriam Stanley Kubrick

Ens ha deixat als 70 anys una de les figures més peculiars i imprescindibles de la història del cinema i de la història de la cultura de la darrera meitat de segle, Stanley Kubrick.

12 films, 12 obres mestres. Conegut internacionalment des de la seva producció *Atracament perfecte*, de la seva filmografia val més no destacar-ne cap i ressenyar-la tota:

- El petó de l'assassí* (1955)
- Atracament perfecte* (1955)
- Senders de glòria* (1957)
- Espartacus* (1960)
- Lolita* (1962)
- Dr. Strangelove* (1963)
- 2001: Una odissèa a l'espai* (1968)
- La taronja mecànica* (1971)
- Barry Lindon* (1975)
- El resplendor* (1980)
- La jaqueta metàl·lica* (1987)
- Eyes wide shut* (1999?)

En un art necessàriament coral i en una gran indústria, ningú com ell ha estat capaç d'imposar els seus criteris per sobre d'interessos comercials a les grans productores i obtenir una obra pràcticament personal. Ell mateix havia dit que fer una pel·lícula era una exercici de complexitat similar a la d'escriure *Crim i càstig* en una muntanya russa o dalt d'un cotxe de bombers, però que una vegada finalitzada, si s'aconseguia l'objectiu, hi havia poques coses que en

poguessin aportar similar satisfacció. Ningú com ell ha dominat aquesta muntanya russa.

El seu llegat és un llegat estrictament d'autor. Renunciant des dels inicis a escriure els guions (on ell mateix creia que no estava la seva capacitat creativa) i utilitzant per al guió escriptors de primera línia o autors de les novel·les que adaptava, tota la resta del procés de producció passava per les seves mans: guió tècnic, planificació, rodatge, fotografia, muntatge i fins i tot el doblatge o les còpies a distribuir eren detalls supervisats per aquest maniàtic de la perfecció i sempre atent als avenços tecnològics: 12 pel·lícules en 45 anys, la seva darrera estrena, *La jaqueta metàl·lica*, al 1988 (a falta de l'estrena d'*Eyes wide shut*, en principi a l'estiu), grans projectes inacabats (l'últim A. I. que va desestimar perquè els actuals avenços tecnològics no permetien fer el que ell volia), *Barry Lyndon* rodada sense il·luminació artificial (amb un objectiu especial dissenyant a la NASA), el primer en utilitzar l'*steadycam* (a *El resplendor*). Amb un gran caràcter, era fotògraf en la concepció de les imatges i calculador com un jugador d'escacs en la realització.

Cada pel·lícula d'Stanley Kubrick era esperada com un gran esdeveniment, fet que no ens ha d'estranyar si cada pel·lícula d'Stanley K. marcava un abans i un després.

Emmarcant-lo dins de la història del cinema, la seva figura potser només és comparable a la d'un altre director com Orson Welles.

Ens deixen els grans i cada vegada el cinema és més indústria es perd la seva capacitat innovadora i artística.

● Ferran López

Membre de la Secció cinema - Video

Disquisicions entorn del disseny

A l'hora de tractar el tema de la rehabilitació es pot caure en l'errònia disjunció entre allò que la Història ha anat conservant i el que l'esdevenir ens aconsella innovar. Parlem de "ciutat històrica" amb el respecte que requereix el fenomen de l'existència d'un àmbit que a tots ens pertany, en certa manera, i que tal vegada hem d'anar acomodant a les diferents situacions.

En aquest sentit, els professionals del disseny ens veiem obligats a reconèixer els valors del llegat cultural, com a mostra de diversos estils, costums i modes de vida, que representen els edificis i altres obres que en el decurs del temps han sofert modificacions per part de l'home, però el sentit primer dels quals perdura, i que no han fet sinó evolucionar d'acord amb el progrés.

Ens trobem immersos en un procés

d'intercanvi
entre el vell i
el nou

(diguem-ho amb tot el respecte i admiració vers el gran poeta català J. V. Foix, que referint-se a la relació entre tradició i avantguarda literària diu: "M'exalta el

nou i m'enamora el vell") on no hi ha fronteres, o almenys, no haurien de ser-hi. Aquest és el repte per als professionals que investiguen veritablement amb l'objectiu de millorar les coses, i que han de veure la

rehabilitació com a adequació entre el que ja hi és i el que s'elabora continuament.

L'àmbit urbà,

sobretot el de les grans ciutats, exigeix, per tal que la rehabilitació sigui ben positiva, l'aplicació de les noves tècniques per obtenir una autèntica ciutat del futur. Pensem per un moment en l'aspecte de les comunicacions, que compta per a la seva planificació amb acumulació i transmissió de dades, i l'ús d'aquestes a través de la cibernètica. El mateix podem dir de les alternatives energètiques que propicien o, si més no, possibiliten l'adopció de solucions més eficaces en la creació i el desenvolupament dels hàbitats de les

M'exalta el nou i m'enamora el vell

noves generacions.

Per portar a terme la rehabilitació d'un espai, sigui públic o privat

(parcs, museus, habitatges), és imprescindible analitzar l'entorn de l'espai a rehabilitar i la funció que pretenem que accomplixi. És necessari veure per què es va crear i si és suficient una adaptació externa (configuració,

façana), o si, pel contrari, requereix modificacions internes (distribució, instal·lacions). Contempleu de forma conjunta els espais públics i els privats, ja que tenim constància que la ciutat se'ns presenta una mica diferent cada dia perquè els seus habitants així l'anem configurant, i també copsem que les cases, independentment de les característiques pròpies de cadascuna, mostren divergències amb les altres èpoques. Tot plegat no és un fet casual, atribuïble a l'atzar, però tampoc un caprici dels homes, sinó que gradualment es produeixen els canvis que nosaltres mateixos provoquem, impulsats per exigències, afeccions o jerarquies de valors. Atendre i donar resposta a les diverses necessitats és tasca que correspon de forma especial als dissenyadors.

Si observem determinades zones de les nostres ciutats o determinades vies, ens adonem que a voltes és convenient renovar (canviar elements o introduir-ne de nous) i d'altres és suficient restaurar,

això sí, amb molta cura, és a dir, amb coneixement profund del que es pretén enriquir.

En qualsevol cas, insistim que la intenció de la rehabilitació ha de ser recuperar parts del passat tot acomodant-les a exigències del present, intentant, d'aquesta manera, afegir valors al que, dia a dia, anem construint.

● Magí Boronat

La rehabilitació a Sant Feliu

Un any després de l'enderroc dels xalets noucentistes de Torreblanca, pot ser útil plantejar què entenem que hauria de ser la conservació del patrimoni arquitectònic local.

La protecció és un estadi a què un edifici arriba després del procés d'estudi i valoració d'un conjunt d'obres amb uns valors artístics, històrics i simbòlics importants. Aquests valors no solen devaluar-se amb el pas del temps ans al contrari, el pas dels anys revaloritza l'edifici. Però és clar, també el degrada si no hi ha un treball mínim de conservació.

La utopia i la il·lusió de voler-ho protegir tot és sovint una bona estratègia perquè no es conservi res. D'això n'hem de fugir. I d'aquesta manera l'ARES va donar suport a la formació i aprovació l'any 1988 del **Catàleg de Protecció del Patrimoni a Sant Feliu**. No és cap secret que hi ha edificis que no hi són que

haguéssim volgut que fossin al catàleg, però què hi farem. Al menys nosaltres tenim un catàleg, cosa que no poden dir altres pobles de la comarca, que encara no el tenen.

La protecció, però, sovint hi ha qui la viu com una malaltia, i de l'edifici preservat n'acostuma a dir que està afectat, producte d'igualar el dret de propietat amb les patents de cors que expedien alguns estats al segle XVII i XVIII.

Les diferents proteccions que

contemplen els catàlegs, però, permeten canvis. La realitat ha estat

que aquestes modificacions s'han emprat per disminuir la protecció total i parcial dels edificis. El resultat d'això està a la vista. Un edifici està catalogat però també es pot descatalogar.

Comprar barat, descatalogar, construir i vendre. No és cap secret.

Els resultats de les modificacions de catalogació són al carrer: enderroc total de l'edifici, conservació de façanes a l'estil "Esplugues city", conservació d'un element simbòlic de l'edifici existent a un racó del nou, etc. Caldria conservar menys façanes per conservar més monuments.

Per què a alguns edificis se'ls neguen usos en nom de la conservació del patrimoni quan l'adaptació d'altres edificis a usos específics fa que parts importants del patrimoni sucumbeixin "inevitablement" en les obres d'adaptació? D'altra banda l'eina de

merament mercantilistes.

El resultat és que any rera any perdem edificis catalogats i el procés no s'atura ni per la construcció de més de dos milers d'habitatges.

El nostre patrimoni arquitectònic és irrepitible i cal dir ben fort que algunes intervencions en els edificis catalogats no haurien de ser mereixedores de la qualificació de restauració, ni tampoc dels seus beneficis és clar. **La restauració arquitectònica té poc a veure amb algunes substitucions d'obra nova que s'han fet, es fan i segurament es faran.** A nosaltres se'ns fa difícil entendre com projectes que fan possible que edificis protegits perdin la totalitat del seu espai intern siguin entesos com a restauracions del patrimoni. És aquest l'únic camí, per al que queda del nostre patrimoni arquitectònic? No és el moment de

plantejar-nos un increment qualitatiu, de veritat, en tota la política de conservació del patrimoni arquitectònic local? Potser ara és el moment, demà ni hi serem a temps.

● Jordi Amigó

Membre de l'Agrupació de Recerques i Estudis de Sant Feliu, entitat vinculada a l'Atencu

declaració de ruïna (factible d'aconseguir quan la reparació supera un % del valor de l'edifici) fa que s'executin enderrocs d'edificis catalogats que haurien de quedar al marge d'aquestes declaracions

El llegat Clavé

Va ser l'any 1844: Josep Anselm Clavé començava les seves activitats orfeonístiques a Catalunya, el mateix any en que a Madrid s'estrenava el drama *Don Juan Tenorio*, de l'escriptor romàntic José Zorrilla, i que es creava la Guardia Civil, institut de policia militar destinat a vetllar per la seguretat del camp.

Clavé milità des de molt jove al partit republicà d'Abdón Terrades i participà a l'aixecament contra Espartero de 1843, fet pel qual va ser empresonat en 1845. Les seves preocupacions socials el van portar a concebre el projecte de formar **societats corals** per a treure als obrers de l'ambient miserable que hi havia a les tavernes de l'època.

Era compositor, poeta i polític. Va estudiar violí, flauta i composava cançons que cantava pels cafès. El seu èxit el va animar a **fundar en 1845 La Aurora**, espècie d'estudiantina amb flautes, guitarres, etc., que cinc anys més tard es va transformar en La Fraternitat, societat d'auxilis mutus i primera agrupació coral d'Espanya, que

en Clavé va fundar reclutant obrers en tallers i tavernes i donant-los un ideal artístic i un repertori propi, com la Cançó de Maig. **És així, doncs, com es va socialitzar l'art coral:** el que havia estat un art de professionals va passar a la massa d'aficionats, no només amb intencions musicals, sinó com a mitjà de formació, de solidaritat i pràctica dels valors humans.

Entre 1851 i 1861 sorgeixen nombroses corals per tot Catalunya i el País Valencià, i en Clavé va dirigir nombrosos concerts a les ciutats de Barcelona, Zaragoza i Madrid. Aquest moviment orfeonístic iniciat a Catalunya culmina l'any 1897 amb la fundació de l'Orfeó Donostiarra.

Durant els últims anys de la seva vida, la seva activitat política va provocar una certa decadència als cors Clavé, que a la seva mort en 1874 van perdre el seu caràcter reivindicatiu obrerista.

De tot aquell moviment ens queda a casa nostra una gran tradició pel cant coral, potser perquè el missatge que hem heretat del mestre Clavé és que

l'única manera d'amar la música és que la fem nosaltres mateixos, que la portem a dins i que no ens limitem només a sentir-la, ja que el benefici espiritual de tocar o cantar una obra musical amb un grup d'amics, encara que sigui a nivell d'aficionats, és molt més gratificant que sentir-la interpretada per la millor formació del món.

● Joan Díez

Membre dels Amics de la Música de l'Ateneu

1999, l'any Clavé

Tot un seguit d'activitats organitzades i coordinades per la Federació de Cors de Clavé de Catalunya, comptant amb les innumerables agrupacions corals d'arreu de Catalunya, que en certa manera són filles de Josep Anselm Clavé.

Cal destacar alguna activitat, a la qual el Cor de l'Ateneu ha participat:

- Les macrocorals agrupades per comarques, en el nostre cas el Baix Llobregat i l'Anoia, han enregistrat un CD amb les peces corals claverianes per antonomàsia i dins el repertori de quasi totes les agrupacions.

- La Diputació de Barcelona ha organitzat una exposició amb el títol *Clavé al cor* dedicada a qui també va ser el seu president.

Conjuntament amb l'ONG local AFAP (Associació per al Foment de l'Amistat entre el Pobles) la Secció de Cinema - Video portarà a terme un cicle de projeccions sota el títol Cinema i Solidaritat. La primera sessió està dedicada a Centreàmerica amb la pel·lícula *La Canción de Carla* de Ken Loach. Seguiran sessions dedicades a les temàtiques de la immigració, el poble saharahui i la solidaritat amb Bòsnia.

La Secció de cinema-video dedica una sessió el proper 24 d'abril, a les 20 hores, al desaparegut director de cinema Stanley Kubrick (a qui també va dedicar un article en aquest exemplar). Aquesta vegada és *Lolita*, tot i que la intenció és repassar periòdicament tota la seva filmografia.

Com ja va ser tradicional al voltant del mes de març, Manuel López, el Pintor de Jabugo, va exposar a l'Ateneu. Amb una gran afluència de públic l'artista local ens va mostrar la seva obra més recent, on combinava peces més avantguardistes amb els paisatges locals a què ens té acostumat. Un any més l'exposició en conjunt ha estat sorprenent.

Des d'aquí ens alegrem pel naixement d'una nova emissora de ràdio, Catalunya Cultura. Amb una programació íntegrament dedicada a la cultura i a l'oci trobem des de programes dedicats a la música catalana, al jazz, al teatre, a les associacions, al turisme, tertúlies, magazines, etc...

El dial al Baix Llobregat és el 92.5 FM i l'adreça d'internet és:
<http://www.cultura@catradio.es>

A l'abril es tanca la primera roda d'exposicions de fotografies de muntanya de l'Albert Murcia, soci de l'Ateneu i de l'Agrupació Excursionista Sant Llorenç. Han estat dos exposicions dedicades al Pirineu francès i al Pirineu andorrà i la Catalunya Nord.

L'Ateneu i la Secció de Cinema-Video s'han sumat aquest any a la commemoració del dia de la dona treballadora. En el marc dels actes organitzats pel Consell de la Dona al voltant del 8 de març, a l'Ateneu vam poder veure l'exposició de fotografies "Les dones comptem" i la projecció de la pel·lícula *Nadie hablará de nosotras cuando hayamos muerto*, dirigida per Agustín Díaz Yañez i protagonitzada per Victoria Abril i Federico Luppi.

Fes-te soci/sòcia de l'Ateneu, podràs participar a les activitats, tindràs informació sobre les mateixes o en podràs proposar de noves...

...i rebràs aquesta revista a casa.

Informació a Secretaria de l'Ateneu:
de dimarts a dijous de 20 a 22 hores
Tel.: 93 666 02 10 Fax: 93 685 32 42
e-mail: ateneu.santfeliuenc@suport.org

Ateneu Santfeliuenc

Junta

Magi Boronat, **president**. Joaquim Sans, **sots-president**. Josep Miranda, **sots-president**. Jordi Alemany, **secretari**. Joan Obiols, **sots-secretari**. Antoni Duró, **tresorer**. Maria Antònia Bigas Lluís Pons, **Jaume Xarau, Conxita Xarau, vocals**. Ferran López, **secretari tècnic**.

Consell de Redacció

Magi Boronat, Isabel Grau, Jordi Guàrdia, Enriquet Iriarte, Ferran López, Gabriel Ponce, Caterina Riba, Cristina Sans, Conxita Xarau
Col·laboradors: Jordi Amigó, Joan Díez
Correcció català: Jordi Guàrdia

Disseny i compaginació: Ateneu
 Impressió:

Gràfics Audo

t. 93 666 27 31

Fotomecànica:

t. 93 666 73 55

Tirada: 1.000 exemplars

Edita:

Ateneu Santfeliuenc

Vidal i Ribas, 23-25
 08980 S. Feliu de Llob.
 Tel. 93 666 02 10 Fax 93 685 32 42
 e-mail: ateneu.santfeliuenc@suport.org

Amb la col·laboració de:

**Patronat
 Flor de Maig**

Diputació
 de Barcelona

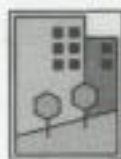
Generalitat de Catalunya
 Departament de Benestar Social

**PATRONAT MUNICIPAL
 DE CULTURA**

Esponsoritzen aquest número:

Bar Ateneu

Dinars casolans
 Menú diari
 especialitats

GESTIÓ IMMOBILIÀRIA

**FINQUES
 ST. FELIU**

Tel. 93 666 73 53

Fax: 666 10 71, Laureà Miró 200, 08980 St. Feliu de LL., Barcelona

LA TEVA LLAR, S.L.

- *Construcció
- *Reformes de banys i cuines
- *Fusteria metàl·lica
- *Sostres decoratius d'alumini
- *Frontals d'armari
- *Instal·lacions de parquet
- *Tot en mampares de bany
- *Tancaments d'oficines

C/ Vidal i Ribas, 26
 Tel. Fax (93)666 99 79
 Mòbil 607 29 79 12
 08980 Sant Feliu de LL.

GA

GESTORIA AMIGO

Tel. 93 666 46 51

Fax: 666 12 99, Església, 2-4, 1r., 08980 St. Feliu de LL., Barcelona

Adrogueria Boronat, s.l.

PINTURES
 ARTICLES DE NETJA
 PAPERS PINTATS
 ARTICLES DE BELLES ARTS
 PERFUMERIA

Laureà Miró, 290-292 i Falguera, 87
 08980 Sant Feliu de Llobregat
 Tel i Fax 93 666 12 81